

Cercetări privind renaturarea vânatului crescut în captivitate

Researches about the introduction in the natural area of the game grown in captivity

Ing. Aurel Gângă

Ameliorarea metodelor de creștere în captivitate în vederea colonizării, repopulării sau populării nu poate fi concepută fără studiul “constrângerilor de creștere” al modificărilor comportamentale la animalele captive dar mai ales a valorificării experienței pozitive a celor care au efectuat până în prezent asemenea lucrări.

Rezultatele cercetărilor vor căpăta o importanță tot mai mare deoarece trecerea la o gospodărire intensivă nu poate fi concepută fără populări, repopulări și aclimatizări - dictate atât de transformările în structurile forestiere (care pe alocuri au denaturat, alterat sau chiar limitat - temporar sau definitiv - spațiul vital de viață al animalelor, care a devenit tot mai “civilizat”) dar mai ales în cele socio-economice (legate cu precădere de modul de proprietate și exploatare a resurselor forestiere), în condițiile în care presiunea asupra vânatului (prin vânătoare cu tot mai mulți vânători autohtoni și străini, prin mărirea solicitărilor de valorificare pentru export și consum intern) devine tot mai accentuată.

Cercetările s-au canalizat pe următoarele **aspecte** și priorități de acțiune :

- identificarea (localizarea) fondurilor de vânătoare în care s-au făcut până în prezent lucrări de populare, repopulare, aclimatizare;
- studierea rezultatelor acțiunilor, în dinamică multianuală;
- documentarea privind existența în trecut a vânatului în diferite spații geografice ale țării și acumularea de date istorice și științifice;
- efectuarea unor documentări prin chestionarea personalului implicat în operațiuni de populare;
- studierea unor relații între rezultatele acțiunilor, a compatibilității între zonele pentru populare și a celor de proveniență a materialului pentru populare;
- identificarea unor mutații de ordin comportamental la animalele crescute în captivitate și a probabilității corectării lor cu ocazia renaturării;
- studierea etologiei unor specii în captivitate (fazan, căprior, cerb, urs);
- alcătuirea unui inventar ilustrativ cuprinzând aspecte legate de renaturarea animalelor sălbatice;
- sintetizarea unor aspecte caracteristice legate de renaturarea diferitelor specii de vânat și stabilirea, în baza unor temeinice și concrete analize a unor norme tehnice în vederea ameliorării șanselor de reușită în acțiunile de capturare, aclimatizare, populare, repopulare și colonizare a vânatului.

În urma analizării rezultatelor acțiunii desfășurate până în prezent, se constată situații diverse, legate mai ales de experiența și nivelul cunoștințelor în domeniu la data respectivă.

În vederea surprinderii situațiilor reale, au fost întocmite și adresate Direcțiilor Silvice județene chestionare-anchetă privind localizarea și rezultatele acțiunilor de populare, repopulare și colonizare. Din cauza necunoașterii realității, a lipsei unei evidențe corespunzătoare sau poate a timpului relativ scurt acordat, doar 5 din cele 27 de Direcții Silvice județene în care s-au desfășurat asemenea lucrări, au comunicat date. Din această cauză, lucrările de cercetare s-au bazat preponderent pe documentare amplă, din toate publicațiile românești și străine din domeniu.

În concluzie, s-a anticipat că lucrările de populare, repopulare și colonizare, care presupun faza de renaturare vor cunoaște un ascendent fără precedent, datorat nu numai imperativelor gospodăririi intensive dar mai ales noilor condiții în care vânatul a pierdut dramatic din spațiul și ambientul vital.

Deși, în general, se acceptă că aceste lucrări au un randament mulțumitor, *această imagine trebuie abordată precaut, deoarece*, în justificarea investițiilor - în general strict și cu responsabilitate urmărite mai ales la nivelele contabile - *există tentația neraportării situațiilor de nereușită* (pe care, uneori, le “vindecă” natura) , *întreținută aberant de obligativitatea cheltuirii integrale a sumelor aprobate prin devize*.

Printr-o analiză globală, de ansamblu, se poate aprecia, după experiența practică acumulată până în prezent, că lucrările de populare, repopulare și colonizare efectuate până în prezent, incluzând faza de renaturare au dat rezultate *foarte bune* la speciile : căprior, cerb lopătar, cocoș de munte, marmotă alpină și lapin, *bune* la cerb, urs, capră neagră, și muflon, *incerte* la iepure și *slabe* la fazan și potârniche.

Principalele cauze care au determinat aceste nivele de reușită sunt :

- maleabilitatea (plasticitatea) mare a speciei (atât trofic cât și de comportament), faptul că au fost transferate în zone evident superioare trofic și de habitat față de locul de origine (capturare), mai apoi că au fost, în general, puțin supuse perioadei de captivitate - *pentru cele care au dat rezultate foarte bune*;

- ținerea îndelungată în captivitate a exemplarelor, care s-au domesticit excesiv și și-au modificat tranșant comportamentele, inclusiv cele privind procurarea hranei, nestudierea și necunoașterea suficientă a unor date privind etologia acestor specii și colonizarea acestora fără un studiu corespunzător al compatibilității dintre habitatele de origine și cele în care vor fi colonizate - *pentru cele care au dat rezultate bune*;

- colonizarea apriorică, fără un studiu corespunzător a transferului - *la cele cu rezultate incerte și*,

- minimalizarea sau ignorarea importanței unor aspecte privind aclimatizarea și renaturarea cu deosebire la faza de trecere de la starea captivă la cea de libertate - *pentru ultima categorie*.

Având în vedere cele de mai sus, pe viitor, în lucrările de populare, repopulare și colonizare, care includ faza de renaturare, se va ține cont de următoarele :

1. La specia cerb :

- transferul (renaturarea) se va face în biotopuri superioare din punct de vedere trofic și de habitat decât cele din care au provenit exemplarele capturate. Pe cât posibil, pentru a evita consangvinizarea, se va evita popularea cu indivizi cu aceeași proveniență;

- reducerea numărului răpitoarelor și crearea *anterioară* a rețelelor de amenajări destinate hrănirii și pazei (supravegherii) sunt condiții esențiale;

- popularea cu loturi mai mici de 2 exemplare la 1000 ha, nu are șanse certe de reușită (raportul între sexe la colonizare va fi de la 1 : 2 până la maximum 1 : 3, altfel apar fenomene de migrare);

- ciutele în stare accentuată de domesticire, după înțărirea puilor, eventual în următoarea primăvară, vor fi recapturate și destinate repopulării unui alt teren. Aceasta deoarece, așa cum s-a prezentat în cap. 7, vițeii, chiar din prima generație, nu mai prezintă nici un semnalment de domesticire. Menținerea în continuare a ciutei - mame (care își păstrează funcția ierarhică de conducător pe criteriul vârstei, deși nu are experiență privind viața în liber) poate conduce la semiîmblânzirea progeniturilor, aspect negativ, deci nedorit. De altfel, menținerea acesteia (semidomesticite) poate expune, mai flagrant, cârdul, pericolului mortalității prin braconaj ori prădare și poate determina grupul familial la dependență strictă de hrana servită, lucru de asemeni nedorit;

- cerbii bătauși, îmblânziți, după boncănit trebuie recapturnați și ținuți în continuare în parc. Ei vor putea fi eliberați (cu asigurarea tuturor mijloacelor de avertizare) în perioada următoare de boncănit;

- se impune selecția severă încă din a doua generație.

2. La căprior :

- analizarea echivalenței trofice a suprafețelor de populat cu cele de proveniență a exemplarelor capturate este de o importanță majoră, căci se pot semnaliza migrații nespecifice;

- lansarea exemplarelor se va face în lunile mai - iunie după menținerea 15 - 20 zile în țarcuri de aclimatizare amenajate în terenurile în care vor fi eliberați.

3. La capră neagră :

- pentru evitarea consangvinizării și ridicării productivității populațiilor se impune efectuarea de amestecuri între proveniențele Făgăraș și Rodna;

- cea mai eficientă capturare este cea cu plasele (două cu ochiuri de 50 x 50 cm care încadrează una 10 x 10 cm, în panouri de 10 m lungime) la goană (pagube sub 20%);

- plasele vor fi amplasate în trecători pe 3 șiruri succesiv, distanțate unul de celălalt la 8 - 10 m. Animalele prinse vor fi introduse în coșuri pentru transport, după ce, în prealabil, le-a fost administrat un calmant;

- un mijloc eficace este prinderea iezilor din zonele populate și ulterioara lor creștere cu ajutorul caprelor domestice. Se recomandă alăptarea de 9 ori pe zi la caprele doici și plimbarea lor permanentă în interiorul și exteriorul parcului;

- prinderea cu capcanele de lemn duce la pierderi de peste 50%;

- capturarea cu arma cu narcotice CAP-CHUR este inefficientă.

4. La urs :

- la creșterea în captivitate exemplarele trebuie să fie în cât mai mic contact cu îngrijitorii, iar regimul alimentar cât mai apropiat de cel din natură;

- metoda de populare cu urși subadulți în terenuri adecvate este posibilă;

- lansarea în natură trebuie să se facă în biotopuri cât mai bogate și cât mai îndepărtate de zone populate;

- recomandabil este capturarea cu arme cu tranchilizante și menținerea în țarcuri de aclimatizare o perioadă de maxim 2-3 luni;

- în vederea urmăririi corespunzătoare a exemplarelor lansate la locul populării se va folosi metoda radio- telemetrică;

- este de dorit a experimenta popularea cu animale adulte (capturate cu narcotice sau capcane automate), lansate imediat în teren, cu urmărirea corespunzătoare a migrațiilor acestora prin metode radio - telemetrice;

- este clar că menținerea în captivitate o perioadă lungă poate contribui la domesticire nedorită, ce duce la crearea de "urși cerșetori, tomberonari", care pot prezenta un serios pericol social.

5. La fazan :

- importantă este antrenarea și deprinderea puilor să zboare;

- de asemeni, este importantă obișnuirea ca noaptea să doarmă pe ramuri (se amenajează scărițe și stinghii, nu mai groase de 2 cm, să poată fi cuprinse cu ghearele, altfel nu sunt folosite. Nuielele vor fi cojite pentru a evita refugiul ectoparaziților);

- se amenajează vetre de scurmat și de scăldat (pentru a nu trece la ciugulirea penelor de la exemplarele vecine care duce la picaj și canibalism); adâncimea vetrelor va fi de 20 - 30 cm, cu pereți din ciment sau cărămizi cimentate. Ca umplutură se folosește prundișul și argila

în care se împrăstie grâu, porumb și semințe de mei. De asemenea, se amenajează scaldători cu cenușă din specii moi, nisip fin și sulf (pucioasă 0,5%) schimbate periodic;

- unele furaje suculente (sfecclă, gulii furajere, varză, bucăți de dovleac) vor fi fixate pe țăruiși de 40 - 50 cm, sau pe grătare suspendate care îi ajută la urcare și antrenarea (balansare) pentru zbor. Furajele : secară, orz, ovăz, lucernă verde, se fixează pe stâlpii de susținere a plasei la 40 cm de la sol;

- la lansare se efectuează controlul sanitar veterinar al lotului și aplicarea unui tratament preventiv cu sulfadimerazină (20 g/10 l apă - 3 zile) și galimicin (10 g/10 l apă) plus milverm (4 g/10 l apă);

- pentru transport se administrează vitamina A₁, D₃, E (1 ml/litru apă) și ovitetracilină (2 g/10 l apă);

- prinderea se efectuează numai în zilele fără ploaie;

- se aleg pentru colonizare numai puii cu format al ochilor rotund, penaj lucios și uniform așezat;

- se folosesc coșuri de transport. Transportul se face cu 3 - 4 ore înainte de apusul soarelui. Întinericul stabilizează puii;

- lansarea se face în voliere fără acoperiș, cu gard de înălțimea de cel puțin 3 m (suprafața volierei de cel puțin 2 m.p./pui). În interior vor exista 2 - 3 rânduri floarea soarelui, mei, sorb pitic și lucernă. Se amenajează benzi de dormit și instalații de adăpare, grămezi de prundiș cu săruri de calciu, scaldători și țăruiși pentru suculente. În exterior se instalează capcane pentru răpitoare mari și mici;

- în pădurile de șes o lipsă o constituie arborii cu frunze persistente. În aceste condiții, iarna, dacă fazanul se culcă la sol îl ia vulpea, dihorul ori pisica iar dacă înnoptează pe cracă goală îl ia bufnița sau îl îngheață viscolul. Pe acest considerent se impune completarea subarboretului cu arbuști care să ofere adăpost și hrană în timpul iernii (porumbar, cătină, măcieș, iederă de grădină, păducel, salcâm etc.) intercalat cu ogoare de hrană (mătură, sudan, porumb, sorg). De asemeni, se impune completarea arboretelor cu pâlcuri de conifere (pin, molid, tuia etc.) care să ofere loc de dormit în timpul iernii;

- s-a constatat o bună eficiență la livrarea puilor de fazan în vârstă de 2 zile și adoptarea lor la găini cloști în punctele de creștere.

6. La cocoș de munte :

- cele mai bune rezultate s-au obținut prin eliberarea exemplarelor adulte și nu prin colonizare cu pui crescuți în captivitate;

- exemplarele adulte, prinse (în perioada rotitului) în capcane ladă, confecționate din nuiiele de alun în care se pun ca momeală fructe de *Vaccinium vitis idaea* și scoruș conservate, vor fi transportate imediat la destinație, pentru a evita (elimina) mortalitățile datorate șocului capturării;

- fără excluderea totală a pășunatului și combaterea corespunzătoare a prădătoarelor, acțiunile nu au șansă de reușită.

7. La potârniche :

- exemplarele prinse cu plase (amplasate pe stâlpi), capcane cu uși basculante sau vârșe, vor fi transportate rapid la locul de lansare. Pe durata ținerii în captivitate vor primi foi de varză sau salată bine stropite cu apă;

- la locul de lansare, vor fi ținute două zile pentru adaptare, în voliere cu locuri de adăpost, hrănitori și adăpători. Eliberarea se va face în vecinătatea unui lan sau în marginea unor tufărișuri. Perioada propice de lansare este ianuarie - martie, în seri liniștite, fără vânt.